

ב א נוש"ע אר"ם סימן טו ספיק' ו'
בא ב נוש"ע שם ספיק' ח:
בב ג ד מיי' פ"ד מה"ל:
ק"ש הלכה ב סמג
עשין יח טור ושו"ע אר"ם
סימן ע"א ספיק' ה ו ויד'
סימן ע"א ספיק' ה:
בג ה מיי' פ"ד מהלכות
תפילין הלכה כו נוש"ע
אר"ם סימן כה ספיק' ד ונד'
אלפס כאן ומהלכות תפילין
דף טו. וע"ש הטעמאן:

תורה אור השלם

1. וזו אלהים אמת הוא
אלהים חיים וקדוש עולם
מקצוה תרע"ש הארץ ולא
יבולו גוים זעמנו:

ירמיהו י י

מוסף רש"י

כאילו מעיד עדות שקר
בעצמו. לומר בהקדמה
דנראה כמו מעולם לא היה
הקב"ה מזהו ז', והוא יקרא
בעצמו לשמה מעלה הוא (ס'
הור בשם רש"י).

למה קדמה פרשת שמע לוחיה אם שמוע. וא"ת תיפוק ליה
דקדמה צמורה וי"ל דהכי קאמר למה קדמה אף לפרשת
זינית דקדמה לכונן אלה ודאי אין אלו חוששין לזה שהיא קודמת
צמורה משום דאמרינן אין מוקדם ומאוחר וא"כ היה לנו להקדים
ויהיה שהיא מודברת בלשון רבים:
ויאמר אינה נוהגת אלא ביום.
מכלן משמע כר' שמעון
דלמך צפ' הסכלת (מנחות ד' מג.) דל"ל'
מ"ע שהזמן גרמא וכן איתא בדקדושין
(פ"ק ד' לג.): דקאמר זינית מלוות עשה
שהזמן גרמא וא"ת א"כ למ"ד (מנחות
מח.) זינית חובת טלית הוא ואפילו
מונחת בקופסא אפ"ה חייבת בל"לית
הכי אשכחן שהיא הזמן גרמא. וי"ל
לדא היה כסות המיוחד ללילה פטור
והכי איתא צירושלמי דקדושין אמר
להס ר"ש א"י אהם מודים לי דל"לית
מ"ע שהזמן גרמא שהרי כסות לילה
פטור מן ה"לית א"ר אילן טעמא
דכונן שאם היה מיוחד ליום ולילה
שמייב בל"לית: **ובמנה תפילין ומצ"ל.**
ומהתם משמע שמותר להניח תפילין
בין גאולה לתפלה וכן בטלית מניח
אדם טליתו בין גאולה לתפלה. וכן
מלניו שרבי יצחק צרבי יהודה שלח
אחר טליתו ושהה השליח וכבר קרא
ק"ש בצרכומיה ונתעטף בטליתו וגמר
שמונה עשרה והצי"א ראייה מהכא
מההיא דר"ב. מ"מ יש לחלק בין תפילין
לטלית דעיקר ק"ש ותפלה שייכי
בתפילין כדאמר בסמוך כאילו מעיד
עדות שקר בעצמו פירוש בדרין שזה
שהוא קורא והוי לטוטפת ולאות על
ידך ואין. ותפלה נמי כדאמרן (קרי
ק"ש ומתפלל זו היא מלכות שמים אבל
זינית שאינו אלא חובת טלית שאם
יש לו טלית חייב ואם אין לו פטור
מזינית ויכול לקרוא ק"ש בלא זינית
ודאי דהוי הפסקה. והרב רבי משה
מקוצי היה אומר דאפי' מכלן אין
ראיה דמני למימר הניח תפילין בלא
כרכה ולאחר י"ח ממשמש בהם ומנכר
עליהם ובהכי סגי גסם מותר להתעטף
בטלית צעת שקדיו מטונפות ואחר
שיטול ידיו ימשמש בטליתו ומנכר:
ובב"ב מצות האמורות בתורה.
וא"ת וכי ק"ש לא הוה בכלל
מצות האמורות בתורה. וי"ל דאי לא
מני כהדיא ק"ש הוה אמינא דדוקא
הני דלית להו קביעות זמן אבל ק"ש
דקביע להו זמן לא הואיל זמן עובר
קמ"ל: **עו"ה ב"א מנחה.** ה"ה
דמני למימר בלא נסכים שהרי
עולה נמי טעונה נסכים אלא ליטנא
דקרא נקט עולה ומנחה וגו':
אמאן

וה' אלהים אמת חוזר ואומר אמת או אינו
חוזר ואומר אמת א"ר אבהו א"ר יוחנן חוזר
ואומר אמת רבה אמר אינו חוזר ואומר אמת
ההוא דנחית קמיה דרבה שמעיה רבה דאמר
אמת אמת תרי זימני אמר רבה כל אמת אמת
תפסיה להאי אמר רב יוסף כמה מעליא הא
שמעתתא דכי אתא רב שמואל בר יהודה
אמר אמרי במערבא ערבית דבר אל בני
ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם אמת
אמר ליה אביי מאי מעליותא והא אמר רב
כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר וכי
תימא ואמרת אליהם לא הוי התחלה והאמר
רב שמואל בר יצחק אמר רב דבר אל בני
ישראל לא הוי התחלה ואמרת אליהם הוי
התחלה אמר רב פפא קסברי במערבא ואמרת
אליהם נמי לא הויא התחלה עד דאמר ועשו
להם ציצית אמר אביי הלכך אנן אתחולי
מתחלינן דקא מתחלי במערבא וכיון
דאתחלינן מגמר נמי גמרינן דהא אמר רב
כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר
חייא בר רב אמר אמר אני ה' אלהיכם צריך
לומר אמת לא אמר אני ה' אלהיכם אינו צ"ל
אמת והא בעי לאדכורי יציאת מצרים דאמר
הכי מודים אנחנו לך ה' אלהינו שהוצאתנו
מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים ועשית
לנו נסים וגבורות על הים ושרנו לך: אמר ר'
יהושע בן קרחא למה קדמה פרשת שמע וכו':
תניא ר"ש בן יוחי אומר בדין הוא שיקדים
שמע לוהיה אם שמוע שזה ללמוד וזה ללמד
והיה אם שמוע לויאמר שזה ללמוד וזה
לעשות אטו שמע ללמוד אית ביה ללמד
ולעשות לית ביה והא כתיב ושנתם וקשרתם
וכתבתם ותו והיה אם שמוע ללמד הוא דאית
ביה ולעשות לית ביה והא כתיב וקשרתם
וכתבתם אלא הכי קאמר בדין הוא שתקדם
שמע לוהיה אם שמוע שזה ללמוד וללמד
ולעשות והיה אם שמוע לויאמר שזה יש בה
ללמד ולעשות ויאמר אין בה אלא לעשות
בלבד ותיפוק ליה מדרבי יהושע בן קרחא
חדא ועוד קאמר חדא כדי שיקבל עליו עול
מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול
מצות ועוד משום דאית בה הני מילי אחרונייתא.
רב יבמיש ידיה וקרא ק"ש ואנח תפילין (ו) וצלי
והיכי עביד הכי והתניא ההופר כוך למת
בקבר פטור מק"ש ומן התפלה ומן התפילין

וא"ת אלהים אמת חוזר ואומר אמת או אינו
חוזר ואומר אמת א"ר אבהו א"ר יוחנן חוזר
ואומר אמת רבה אמר אינו חוזר ואומר אמת
ההוא דנחית קמיה דרבה שמעיה רבה דאמר
אמת אמת תרי זימני אמר רבה כל אמת אמת
תפסיה להאי אמר רב יוסף כמה מעליא הא
שמעתתא דכי אתא רב שמואל בר יהודה
אמר אמרי במערבא ערבית דבר אל בני
ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם אמת
אמר ליה אביי מאי מעליותא והא אמר רב
כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר וכי
תימא ואמרת אליהם לא הוי התחלה והאמר
רב שמואל בר יצחק אמר רב דבר אל בני
ישראל לא הוי התחלה ואמרת אליהם הוי
התחלה אמר רב פפא קסברי במערבא ואמרת
אליהם נמי לא הויא התחלה עד דאמר ועשו
להם ציצית אמר אביי הלכך אנן אתחולי
מתחלינן דקא מתחלי במערבא וכיון
דאתחלינן מגמר נמי גמרינן דהא אמר רב
כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר
חייא בר רב אמר אמר אני ה' אלהיכם צריך
לומר אמת לא אמר אני ה' אלהיכם אינו צ"ל
אמת והא בעי לאדכורי יציאת מצרים דאמר
הכי מודים אנחנו לך ה' אלהינו שהוצאתנו
מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים ועשית
לנו נסים וגבורות על הים ושרנו לך: אמר ר'
יהושע בן קרחא למה קדמה פרשת שמע וכו':
תניא ר"ש בן יוחי אומר בדין הוא שיקדים
שמע לוהיה אם שמוע שזה ללמוד וזה ללמד
והיה אם שמוע לויאמר שזה ללמוד וזה
לעשות אטו שמע ללמוד אית ביה ללמד
ולעשות לית ביה והא כתיב ושנתם וקשרתם
וכתבתם ותו והיה אם שמוע ללמד הוא דאית
ביה ולעשות לית ביה והא כתיב וקשרתם
וכתבתם אלא הכי קאמר בדין הוא שתקדם
שמע לוהיה אם שמוע שזה ללמוד וללמד
ולעשות והיה אם שמוע לויאמר שזה יש בה
ללמד ולעשות ויאמר אין בה אלא לעשות
בלבד ותיפוק ליה מדרבי יהושע בן קרחא
חדא ועוד קאמר חדא כדי שיקבל עליו עול
מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול
מצות ועוד משום דאית בה הני מילי אחרונייתא.
רב יבמיש ידיה וקרא ק"ש ואנח תפילין (ו) וצלי
והיכי עביד הכי והתניא ההופר כוך למת
בקבר פטור מק"ש ומן התפלה ומן התפילין

וא"ת אלהים אמת חוזר ואומר אמת או אינו
חוזר ואומר אמת א"ר אבהו א"ר יוחנן חוזר
ואומר אמת רבה אמר אינו חוזר ואומר אמת
ההוא דנחית קמיה דרבה שמעיה רבה דאמר
אמת אמת תרי זימני אמר רבה כל אמת אמת
תפסיה להאי אמר רב יוסף כמה מעליא הא
שמעתתא דכי אתא רב שמואל בר יהודה
אמר אמרי במערבא ערבית דבר אל בני
ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם אמת
אמר ליה אביי מאי מעליותא והא אמר רב
כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר וכי
תימא ואמרת אליהם לא הוי התחלה והאמר
רב שמואל בר יצחק אמר רב דבר אל בני
ישראל לא הוי התחלה ואמרת אליהם הוי
התחלה אמר רב פפא קסברי במערבא ואמרת
אליהם נמי לא הויא התחלה עד דאמר ועשו
להם ציצית אמר אביי הלכך אנן אתחולי
מתחלינן דקא מתחלי במערבא וכיון
דאתחלינן מגמר נמי גמרינן דהא אמר רב
כהנא אמר רב לא יתחיל ואם התחיל גומר
חייא בר רב אמר אמר אני ה' אלהיכם צריך
לומר אמת לא אמר אני ה' אלהיכם אינו צ"ל
אמת והא בעי לאדכורי יציאת מצרים דאמר
הכי מודים אנחנו לך ה' אלהינו שהוצאתנו
מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים ועשית
לנו נסים וגבורות על הים ושרנו לך: אמר ר'
יהושע בן קרחא למה קדמה פרשת שמע וכו':
תניא ר"ש בן יוחי אומר בדין הוא שיקדים
שמע לוהיה אם שמוע שזה ללמוד וזה ללמד
והיה אם שמוע לויאמר שזה ללמוד וזה
לעשות אטו שמע ללמוד אית ביה ללמד
ולעשות לית ביה והא כתיב ושנתם וקשרתם
וכתבתם ותו והיה אם שמוע ללמד הוא דאית
ביה ולעשות לית ביה והא כתיב וקשרתם
וכתבתם אלא הכי קאמר בדין הוא שתקדם
שמע לוהיה אם שמוע שזה ללמוד וללמד
ולעשות והיה אם שמוע לויאמר שזה יש בה
ללמד ולעשות ויאמר אין בה אלא לעשות
בלבד ותיפוק ליה מדרבי יהושע בן קרחא
חדא ועוד קאמר חדא כדי שיקבל עליו עול
מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול
מצות ועוד משום דאית בה הני מילי אחרונייתא.
רב יבמיש ידיה וקרא ק"ש ואנח תפילין (ו) וצלי
והיכי עביד הכי והתניא ההופר כוך למת
בקבר פטור מק"ש ומן התפלה ומן התפילין

ומכל מצות האמורות בתורה הגיע זמן ק"ש עולה ונוטל ידיו ומניח תפילין
וקורא ק"ש ומתפלל הא גופא קשיא רישא אמר פטור וסיפא חייב הא לא קשיא
יספא בתרי ורישא בחד מ"מ קשיא לרב רב כרבי יהושע בן קרחא סבירא ליה
דאמר עול מלכות שמים תחלה ואח"כ עול מצות אימר דאמר רבי יהושע
בן קרחא להקדים קריאה לקריאה קריאה לעשיה מי שמעת ליה ותו מי סבר ליה כרבי יהושע בן
קרחא והאמר ר' רב חייא בר אשי זמנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ומקדים ומשי ידיה ומברך
ומתני לן פרקין ומנח תפילין והדר קרי ק"ש וכ"ת בדלא מטא זמן ק"ש א"כ מאי אסדרתיה דרב חייא בר אשי
לאפוקי ממ"ד למשנה אין צריך לברך קמ"ל דאף למשנה נמי צריך לברך מ"מ קשיא לרב שלוחא הוא דעוית:
אמר עולא הכל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כאילו
הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים: ואמר רבי יוחנן הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה
יפנה

יפנה

יפנה

יפנה

יפנה

יפנה

יפנה

יפנה

יפנה

יפנה

א) ז"ל ללמד, ב) ועל דף
א: א) (דברים 1,7) (שם יא),
ב) [אמת], 1) כס"א: ו',
וכי"ל 1) [כ"ב ק:], 2) ס"א
טפ"ק: וחשיב דלא חיל, ט) יניח
תפילין ויקרא ק"ש ויתפלל
בז"ל.

הגהות הב"ח

א) גמ' ונח תפילין ומצלי
והכי: (ב) רש"י ד"ה ומתני
פרקין אלמא, ג"כ מפרש
הקושא מחא [למד] קודם
ק"ש כי ועל זה שיקרא אחר כך
לומר וכי מינח בלגא מני זמן
ק"ש דאי מנח דמנח תפילין
והדר קרי מני קאמר וכו'
וכי הא הוה נח מני זמן
ק"ש גם זמן תפילין [לא מעט
לקר] פירש רש"י דקושא
הוא מנח דעסק קודם
צמורה, דק מני מנח [לא
מנח] כמנח מחא [מנח
דמנח תפילין ולא יטריך
לומר וכו' ואפשר לתוך
ד"ה וכו' מינח בלגא] מני
זמן ק"ש והיא מתחיל בעשיית
מנחה דהיינו [לומר זכרון
דהמחיל] להמטק בעשיית
מנחה הניח תפילין שהוא ג"כ
עשיית מנחה קודם ק"ש זה
אינו דל"כ מני מנח אחר
כך אן כן מני אקדמיה
דהמנח דלמא וכו' איהדי
דהכא בלגא מני זמן קריאת
שמע והמחיל [בעשיית מנחה]
שהוא לומר יניח תפילין
כשיגיע [הזמן קודם ק"ש]
ז"ל [ואם נפרש דלמוד
לא מקרין עשיה פי' כך
ותו מי סבר ליה כ"י יאושע
ב"ק והאמר וכו' אלמא] דלך
בקריאה לא סבר כ"י יאושע
ב"ק [מדלגה קודם ק"ש
ואלמוד] הוה קריאה דמנחה
אלא לפי פירשיי [משמע
דלמוד מקרין עשיה:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה ומני פרקין
כו' דהיינו עשיה נמק עשיה.
וג"כ קריאה:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש הוסיף,
והא כל הטליתות יש לו
להטיל ציצית וכו' ומה
שי"ך זה ללילה.

רב ניסים גאון

לאפוקי ממאן דאמר
למשנה אינו
צריך לברך, בעל זו המימרא
רב הונא ועיקרה בפרק
ראשון (דף יא):

היה קורא פרק שני ברכות

טו.

עין משפט נר מצוה

(א) גי' רש"י, (ב) לקמן דף כב, (ג) קדושין ג: וחס נמנן, (ד) פסחים דף מו, מולין דף קכב, (ה) ספרי פ' ואחמק מנילה ז: טי', (ו) ס"א דברי ר' יהודה, (ז) לעיל ג', (ח) תרומות פ"א מ"ב, (ט) י"א במזל אוקימתא כרבי יוסי דאי ר"י, (י) מגילה י"ג, (יא) י"ג דמגילה, (יב) מגילה דף טי': כל הענין, (יג) שו"ת לעי"ב, (יד) י"ג עד מית עכ"ל.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דמהדר אמאי בעידן צלילת ויהי מילי וכו' פחות ממיל חורין אמאי, וי"ב ס"א אינו ולשוין הסלפס: הוא: (ב) שם דתמן הקולא וכו' לאזני י"א ר' יוסי אומר כ"ל ותפת דברי רבי יהודה נמחק וכן בסמוך: (ג) שם רוממאי דר' יוסי: (ד) תוס' ד"ה דילגמא וכו' רישא נמי ר' יהודה ס"ד, והבאר נמחק: (ה) ת"ח דהודיען וכו' ופשיטא לכתחלה שרי ומיהא מתי:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אמאי בר' ויבדלא הזכיר, ט' מ"ס שנת א"ע פ"א ד"ה כגון רש"י:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש כתב, פשיטא ליה מדאריירי ר"י בסיפא דת"ק דרישא נמי ר"י.

רב ניסים גאון

אבל לתפלה מהדר ועד כמה עד פרסה. ידוע כי הפרסה ארבעת מילין ובמסכת פסחים ב' אלו עוברין בפסח (דף טו) אמרין אמר ר' אבהו אמר ריש לקיש לגבל ולתפלה ולנטילת ידים ד' מילין ואחמק עלה אמר ר' יוסי ברי חנינא לא שנו אלא לפניו אבל לאחריו אפי' אלא אינו תוהו אמר רב אחא בר יעקב ומינה מיל הוא דאינו תוהו הוא פחות ממיל תוהו ודכוותה בשחיטת חולין בפרק העור והרוטב (דף קכג) ופזו העיקר אמרי הכה אכל לתפלה מהדר ועד כמה עד פרסה ובמס' מגילה (דף ג) אמרי שגורא דמיל כמה הוא כמחמתן לטבריא ובפ' אלו עוברין בפסח (דף טו) נמי שיעורא דמיל כמה הוי כממגדל גוניא לטבריא:

יפנה. לנקביו: **דקאיז ארמץ בנקיון**. משמע ארמץ כל הגוף ולא כתיב ארמץ כפי לדרשה אחא לומר שמעלה עליו שכר רחילת כפיו כאלו טבל כל גופו: **קסמית**. קיסס: **לק"ש**. צעידת דק"ש שומנה קבוע פן יעבור הזמן אצל לתפלה דכל היום זמנה הוא לרץ למהדר אמאי: **ברתני' ולא דקדק באופיותיה**. לפרשן יפה צשפתיו: **גב' סרסי ש"מ**. כי דרשת נמי שמע בכל לשון שאתה שומע ש"מ נמי לרץ להשמיע לאזני: **לא יכרוס**. לפי שאינו שומע הצרכה שהוא מצדק עליה: **מאן סנא כו' לא יא**. אפי' צדיעבד ה"מ כו': **צרכה דרבנן היא**. דלמור רבנן (פסחים ד' ז): כל המלות כולן מצדק עליהן עובר לעשייתן: **וממאי דר' יוסי היא**. קס"ד האי דמוקמי לה כר' יוסי משום דצדיעבד לן דר' יהודה לכתחלה נמי מכשיר: **דלמא ר' יהודה היא וק"ש נמי דיעבד אין לכתחלה לא ה"ג**. ו"ג אפי'ל: **משום ר' יוסי**. להודיען כמו דלפ"י דיעבד נמי לא יא: **בגבו**. שלא השמיע לאזני: **ואי ר' יוסי דיעבד נמי לא**. דהא צהמ"ו דלוריייתא היא וכללת וסצעת וצרכת (דברים ט): **אלא מאי ר' יהודה**. וק"ש דיעבד אין לכתחלה לא והא דתרומה וצרכת המזון דר' יהודה: **אלא רבי יהודה לכתחלה קאמר**. והא דרבי יהודה צריה דר' שמעון בן פזי ר' יהודה היא ותרומה ר' יוסי היא ומודה הוא בצרכות דרבנן דיעבד שפיר דמי והא דצרכת המזון ר' יהודה היא משמיה דרביה ר' אלעזר בן עזריה דלומר רץ שישמיע לאזני וכל רץ לכתחלה משמע הא דיעבד שפיר דמי: **אחר כוונת הלכ כו'**. ואפי' לכתחלה נמי א"י: **השסא דאסיס להכי**. דלשמעת לן פלוגתא דר"מ: **אפי'ל** **ימא ר' יהודה**. דלמנן צק"ש נמי יא דיעבד אין לכתחלה לא והא דצרכת המזון ותרומה רבי יהודה היא ודקא קשיא לן דר' יהודה צריה דר"ש בן פזי מני ר"מ היא למכשר לכתחלה: **מאן סנא חרש דיעבד נמי לא**. דקתני גבי שוטה: **לא יא**. דיעבד הוא: **וממאי**. דחון מחרש דקאמר דיעבד הוא ורבי יוסי היא דפסיל דיעבד: **ולכתחלה הוא דלא הא דיעבד שפיר דמי**. ובהא איכא למימר דלפ"י ר' יהודה מודה דלא שמעינן דפליג צק"ש אלא דיעבד: **מדקסיפא**

אמאי דמהדר אמאי בעידן ק"ש. ויש ספרים דגרסי הני מילי לק"ש אצל לתפלה לא דקאמר רש"ל (פסחים מו). לגבול ולתפלה ד' מילין ונראה דלא גרסינן ליה דהוא הדין לענין ללותא נמי מטעם שלא יעבור זמן תפלה דמאי שנה ק"ש מתפלה וגם יש לקמן פרק מי שמתו (ד' כג) בטלוה לנטילותא דכרז חסדא דלייט אמאן דמהדר אמאי צדיעבד ללותא * ומללא הזכיר שם ק"ש משמע דצכל ענין מותר והיה דרש"ל דלמנן ולתפלה ד' מילין פירש רש"י להתפלל שם צמנין: **די"רמא ר' יהודה היא**. ואת"ו והלא אין נזכר ר' יהודה צרישא. וי"ל דפשיטא מדסיפא ר' יהודה רישא נמי ר' יהודה (י) ופליגי צמילתא דר' יהודה: **להודיען כחו דרבי יוסי**. ואת"ו לשמעין כמו דרבי יהודה דכת דהתירא עדיק. וי"ל כיון דרבי יהודה לא דריש השמע לאונן אין כחן שום מדוש ופשיטא לכתחלה (ט) ומיהא תימי לאוסרו אי שרי דיעבד הוא הדין לכתחלה: **אי ר' יוסי דיעבד נמי יא**. ואת"ו לעולא אימא לן רבי יוסי היא וצרכת המזון שאני דלא כתיב ציה שמע דשלתא תרומה דלעיל ומגילה דלקמן שהן מדרבנן יש לדמות לק"ש שמתקו שרץ שישמיע לאזני כמו צק"ש ומקו ממם שלא יא כמו צק"ש אצל צהמ"ו שהיא מדאורייתא כיון דלא כתיב ציה שמע למה יש לנו לתקן שלא יא אס לא השמיע לאזני כיון דמה"מ יא. וי"ל כיון שמתקו שרץ להשמיע לאזני כמו צק"ש הואיל ומדרבנן מיהא רץ להשמיע אין לחלק בין ק"ש ובין צהמ"ו דלפ"י דיעבד אית לן למימר שלא יא: **ורבי יהודה מבשר בקמן**. ואת"ו צאצא קטן מיירי אי צקטן שלא הגיע לחנוך הא אמרין צפרק ראוהו בית דין (ר"ה ד' נט). שכל שאינו מחוייב בדבר אינו מוילא את הרבים ומ"ט דר' יהודה דמכשיר ואי צהגיע לחנוך מאי טעמיהו דרבנן דלסרי הרי קריאת מגילה דרבנן ואמרין קטן שהגיע לחנוך מדרבנן כגדול ופותר דרבנן כדאמר לקמן צפ' מי שמתו (ד' כ): דקטן מוילא אציו שלא אכל אלא כוית דהיינו דרבנן. וי"ל שאני צרכת המזון שהיא חומרא יתירתא יותר מדאורייתא וצקל נפטרים ממנה כדלמרי' לקמן (סס) והס חמירו על עגמס או צכוית או צכצ"ה (י"ג) הסס ליכא צקטן אלא חד דרבנן דמיירי שהקטן אכל כדי שציעה לכך אתי דרבנן ומוילא דרבנן אצל הכא דגבי קטן איכא תרמי דרבנן דהמגילה דרבנן והקטן דרבנן אינו יכול להוילא היכא דליכא אלא חד דרבנן: **דילמא**

אמאי דמהדר אמאי בעידן ק"ש. ויש ספרים דגרסי הני מילי לק"ש אצל לתפלה לא דקאמר רש"ל (פסחים מו). לגבול ולתפלה ד' מילין ונראה דלא גרסינן ליה דהוא הדין לענין ללותא נמי מטעם שלא יעבור זמן תפלה דמאי שנה ק"ש מתפלה וגם יש לקמן פרק מי שמתו (ד' כג) בטלוה לנטילותא דכרז חסדא דלייט אמאן דמהדר אמאי צדיעבד ללותא * ומללא הזכיר שם ק"ש משמע דצכל ענין מותר והיה דרש"ל דלמנן ולתפלה ד' מילין פירש רש"י להתפלל שם צמנין: **די"רמא ר' יהודה היא**. ואת"ו והלא אין נזכר ר' יהודה צרישא. וי"ל דפשיטא מדסיפא ר' יהודה רישא נמי ר' יהודה (י) ופליגי צמילתא דר' יהודה: **להודיען כחו דרבי יוסי**. ואת"ו לשמעין כמו דרבי יהודה דכת דהתירא עדיק. וי"ל כיון דרבי יהודה לא דריש השמע לאונן אין כחן שום מדוש ופשיטא לכתחלה (ט) ומיהא תימי לאוסרו אי שרי דיעבד הוא הדין לכתחלה: **אי ר' יוסי דיעבד נמי יא**. ואת"ו לעולא אימא לן רבי יוסי היא וצרכת המזון שאני דלא כתיב ציה שמע דשלתא תרומה דלעיל ומגילה דלקמן שהן מדרבנן יש לדמות לק"ש שמתקו שרץ שישמיע לאזני כמו צק"ש ומקו ממם שלא יא כמו צק"ש אצל צהמ"ו שהיא מדאורייתא כיון דלא כתיב ציה שמע למה יש לנו לתקן שלא יא אס לא השמיע לאזני כיון דמה"מ יא. וי"ל כיון שמתקו שרץ להשמיע לאזני כמו צק"ש הואיל ומדרבנן מיהא רץ להשמיע אין לחלק בין ק"ש ובין צהמ"ו דלפ"י דיעבד אית לן למימר שלא יא: **ורבי יהודה מבשר בקמן**. ואת"ו צאצא קטן מיירי אי צקטן שלא הגיע לחנוך הא אמרין צפרק ראוהו בית דין (ר"ה ד' נט). שכל שאינו מחוייב בדבר אינו מוילא את הרבים ומ"ט דר' יהודה דמכשיר ואי צהגיע לחנוך מאי טעמיהו דרבנן דלסרי הרי קריאת מגילה דרבנן ואמרין קטן שהגיע לחנוך מדרבנן כגדול ופותר דרבנן כדאמר לקמן צפ' מי שמתו (ד' כ): דקטן מוילא אציו שלא אכל אלא כוית דהיינו דרבנן. וי"ל שאני צרכת המזון שהיא חומרא יתירתא יותר מדאורייתא וצקל נפטרים ממנה כדלמרי' לקמן (סס) והס חמירו על עגמס או צכוית או צכצ"ה (י"ג) הסס ליכא צקטן אלא חד דרבנן דמיירי שהקטן אכל כדי שציעה לכך אתי דרבנן ומוילא דרבנן אצל הכא דגבי קטן איכא תרמי דרבנן דהמגילה דרבנן והקטן דרבנן אינו יכול להוילא היכא דליכא אלא חד דרבנן: **דילמא**

בר א טור שו"ע א"ח סימן ד סעיף ו: בה ב ג מ"י פ"ג מה"ל ק"ש הלכה א' ופ"ד מהלכות תפלה הלכה ב ג סמג עשין יח טו"ע א"ח סימן ד סעיף כב וסימן צג סעיף ד ה ו וסימן רלג סעיף ב: בו ד מ"י פ"ג מהלכות ק"ש הלכה ח סמג עשין יח טור שו"ע א"ח סימן כב סעיף ג: בו ה מ"י וסמג שם טו"ע סעיף ב: בו ו מ"י שם הלכה יא סמג שם טו"ע א"ח סימן כד סעיף א: ד [מ"י] שם הל' י' י' די טו"ע שם סעיף ב ג ד [י:]: כב ח מ"י פ"ד מהלכות תרומות הלכה ד: ט [מ"י] פ"א מה"ל צרכות הל' ו טו"ע א"ח סי' קפה סעי' ב: י ל מ"י פ"א מהלכות מגילה הלכה ב סמג עשין דרבנן ד טו"ע א"ח סי' מרפס סעיף צ:

תורה אור השלם

1. ארמץ בנקיון כפי ואסבקה את מובחר יי: תהלים כו ו
2. שמע ישראל יי אלהינו יי אהר: דברים וד

מוסף רש"י

צורבא מרבנן. כמור חרף כמו בעי דליתין, במסכת ביצה (י) תלמוד מסכ זמן לא קרי זריכא אלא הווא מרבנן קרי ליה ותענית ד. ומינה מיל הוא דאינו תוהו. מהא דלמני צביא אפילו מיל אינו תוהו, דוקא מיל קאמר, הא פחות ממיל תוהו (פסחים טו).

אחר כונת הלכ הן הן הדברים השתא דאתית להכי אפילו תימא רבי יהודה כרביה סבירא ליה ולא קשיא הא רבי מאיר הא רבי יהודה. תנן **התם** הכל כשרים לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן ורבי יהודה מכשיר בקמן מאן תנא חרש דיעבד נמי לא אמר רב מתנה רבי יוסי היא דתנן הקורא את שמע ולא השמיע לאזני יא דברי ר' יהודה רבי יוסי אומר לא יא **י** ממאי דרבי יוסי היא ודיעבד נמי לא דיכא

שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אמר ליה רבי מאיר הרי הוא אומר אשר אנכי מצוך היום על לבבך אחר כונת הלכ הן הן הדברים השתא דאתית להכי אפילו תימא רבי יהודה כרביה סבירא ליה ולא קשיא הא רבי מאיר הא רבי יהודה. תנן **התם** הכל כשרים לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן ורבי יהודה מכשיר בקמן מאן תנא חרש דיעבד נמי לא אמר רב מתנה רבי יוסי היא דתנן הקורא את שמע ולא השמיע לאזני יא דברי ר' יהודה רבי יוסי אומר לא יא **י** ממאי דרבי יוסי היא ודיעבד נמי לא דיכא

לא א מיי פ"ב מהלכות ק"ט הלכה ח סגנון עשן ית טור ש"ע אר"ח סימן סב סעף ג:
 לב ב מיי פ"ח מהלכות ברכות הלכה ז סגנון עשן כו טע"ט אר"ח סימן קס"ט סעף ג וסמ"ח טו סעף ג:
 לג ג מיי פ"ב מהלכות ק"ט הלכה ח ט סגנון עשן יח טע"ט אר"ח סימן סא סעף ג:
 לד ד מיי פ"ט טור אר"ח ריש סי' סב:

תורה אור השלם

1. ויזכור משה והעובדים הקדושים אל כל ישראל לאמר הקטת ומעט ישראל היום הזה נתיית ליום י"ז אל"היך;
2. לעלוקה שתי בנות הב הב ישלש הגד לא תשבענה ארבע לא אמרו הוה: שאול ועצר רחם ארץ לא שבעה מים וגש לא אמרו הוה: משלי ל טו-טז 3. וכתבתם על מזוזות ביתך ובעשיתך;
- דברים כו ט וכתב את האלת האלה הבהן בספר ומחה אל מי הקדושים: במדבר ה כג 5. בפרש שדי מלכים קה תשלש בצלמון;
- ההלים סח טו

רבינו הגנאל

תני רב עובדיה קמיה דרבא ולמדתם שיהא למודך תם שיתן ריוח בין הדברים. וצ"ע: דאם לא נתן ריוח בין הדברים הללו יצא. והא תני קרא ולא דקדק באותיותיה יצא. מיהו ערוך טפי המדקדק. דהא אמר עלה מאן דקאי קריה שמע באותיותיה מצננין לו גיהנם. הא מילתא מגרא היה וקרא סימנא בעמא הוא. פי' אפי' רשע שנתחייב ירידה בגיהנם אם יש בירו וכות וזו שהיה קורא את שמע באותיותיה, מצננין לו אור גיהנם ומרויחין לו (מו) שירי השריפה. וזכורין את שמע. קימא לן ברי יהודה דאמר לא שהיו כורכין שמע ישראל עם יאבהב את י"ז אלא לעולם מפסיקין הוי, נאלא שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ומאי כורכין דקתני דלא היו מפסיקין בדבר אחר בין שמע לזאהבת את י"ז. ואנן מאי טעמא אמרי ליה, כי הא דרדושי ר' שמעון בן פוי וקרא יעקב אל בני וגו', ולמד שבישק יעקב אבינו לגלות לבניו הקין ונתחלקה השכינה הימנו. אמר דילמא חס ושלום פסול יש מטיח, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל וכיצחק שיצא ממנו עשו, והן פתחו כולם ואמרו שמע ישראל יי"ו וכו', כיון ששמע להם כך פתח הוא ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, תקנינו במקום שאין בו מינים אומרים בחשאי, ובמקום שיש בו מינים אומרים אותו בקול רם.

דילמא ר' יהודה וחסורי מחסרא וכו'. תימה לדין זה נשום מקום דקאמר חסורי מחסרא ולאוקמי אליבא דחד תנא ועוד לוקמיה כר' יוסי וצלה חסורי מחסרא. וי"ל משום דלקמן פסקינן כר' יהודה לכן ניהא ללוקמיה אליבא דר' יהודה: **אבל בשאר מצות יצא.** וא"ת הא לעיל אמר דשאר מצות ילפינן מק"ש כגון תרומה ומגילה וזכרת המזון. וי"ל דרז יוסף פליגי אסוגיא דלעיל: **בין הדברים.** רצ"ה אלפס מוסיף כגון וזרה אף דאם לא יתן ריוח אז נראה כמו וזכר וכן מוסיף ורתיסת אותו וזכרתם את ועשיתם את שניך ליתן ריוח בין מ"ס שצדק מביה לאל"ף שצמחלת מיצה שאתרי וכן ואו לריך להמין וי"ן של מזכרו שלא ישמע ש"ן למען שיהיה לנו שטר מצות ואין לנו לעשו' ענ מנת לקבל פרס: אהלים

יהודה מבשר באמי אוקימתא כר"י ודיעבד אין לכתחלה לא אלא הא דתני ר"י בריה דר' שמעון בן פוי חרש המדבר ואינו שומע תורה לכתחלה מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי אי ר' יהודה דיעבד אין לכתחלה לא אי ר' יוסי דיעבד נמי לא אלא מאי ר' יהודה ואפילו לכתחלה נמי אלא הא דתניא ב' לא יברך אדם ברכת המזון בלבו ואם בירך יצא מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי אי רבי יהודה הא אמר אפי' לכתחלה נמי ואי ר' יוסי הא אמר אפי' דיעבד נמי לא לעולם ר' יהודה היא ואפילו לכתחלה נמי ולא קשיא הא ידידה הא דרביה דתניא א"ר יהודה משום ר' אלעזר בן עזריה הקורא את שמע צריך שישמע לאוזנו שנאמר שמע ישראל אמר לו ר' מאיר הרי הוא אומר אשר אנכי מצוך היום על לבבך אחר כונת הלב הן הן הדברים השתא דאתית להכי אפי' תימא ר' יהודה כרביה ס"ל ולא קשיא הא ר' יהודה הא רבי מאיר א"ר חסדא אמר רב שילא "הלכה כרבי יהודה שאמר משום רבי אלעזר בן עזריה והלכה כרבי יהודה וצריכא דאי אשמעינן הלכה כר' יהודה הוה אמינא אפילו לכתחלה קמ"ל הלכה כר' יהודה שאמר משום ר' אלעזר בן עזריה ואי אשמעינן הלכה כרבי יהודה שאמר משום ר' אלעזר בן עזריה הוה אמינא צריך ואין לו תקנה קמ"ל הלכה כרבי יהודה אמר רב יוסף מחלוקת בק"ש אבל בשאר מצות דברי הכל לא יצא דכתיב יהסכת ושמע ישראל מיתיבי לא יברך אדם ברכת המזון בלבו ואם בירך יצא אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רב יוסף מחלוקת בק"ש דכתיב שמע ישראל אבל בשאר מצות דברי הכל יצא והכתיב הסכת ושמע ישראל ההוא בדברי תורה כתיב: קרא ולא דקדק באותיותיה: א"ר טבי א"ר יאשיה הלכה כדברי שניהם להקל: וא"ר טבי א"ר יאשיה מאי דכתיב שלש הגה לא תשבענה שאול ועוצר רחם וכי מה ענין שאול אצל רחם לומר לך מה רחם מכניס ומוציא אף שאול מכניס ומוציא והלא דברים ק"ו ומה רחם שמכניסין בו בחשאי מוציאין ממנו בקולי קולות שאול שמכניסין בו בקולי קולות אינו דין שמוציאין ממנו בקולי קולות מכאן תשובה לאומרים אין תחית המתים מן התורה: תני ר' אושעיא קמיה דרבא וכתבתם הכל בכתב אפילו צואות א"ל דאמר לך מני ט"ר יהודה היא דאמר גבי סוטה אלות כותב צואות אינו כותב מהותם הוא דכתיב וכתב את האלות האלה אבל הכא דכתיב וכתבתם אפי' צואות נמי אטו טעמיה דר' יהודה משום דכתיב וכתב טעמיה דר' יהודה משום דכתיב אלות אלות אין צואות לא אצטרף סד"א נילף כתיבה כתיבה מהותם מהותם אלות אין צואות לא אף הכא נמי צואות לא כתב רחמנא וכתבתם אפי' צואות: תני רב עובדיה קמיה דרבא ולמדתם: שיהא למודך לברך בכל לבבכם עשי רבא בתריה כגון על לבבכם בכל א"ר חמא ברבי חנינא דכל הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה מצננין לו גיהנם שנאמר בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון אל תקרי בפרש אלא בפרש אל תקרי בצלמון אלא בצלמות: ואמר רבי חמא ברבי חנינא למה נסמכו אהלים

מדיפא ר' יהודה. דקמני ר' יהודה מכשיר בקטן: **ודילמא כולה ר' יהודה היא** וחסורי מחסרא והכי קמני **הכל כשרין לקרום את המגילה חוץ מחש"ו.** והא כדאיתא והא כדאיתא: **צד"א.** דקטן לכתחלה לא בקטן שלא הגיע לחנוך אבל הגיע לחנוך אפי' לכתחלה שרי. הגיע לחנוך מלכות כגון זן תשע וזן עשר כדלמרינן ציומא פרק צמרא ר' פב.): **צמאי אוקימתא.** למתנימין דמגילה: **כר' יהודה.** ואשמעת לן דכי אמר ר' יהודה בק"ש יאל דיעבד קאמר ולא לכתחלה: **אלא הא דתני כו' פורס.** ואע"פ שהוא לריך לנכך ואין אזני שומעות מני: **אלא מאי.** צעית למימר דר' יהודה היא דק"ש אפי' לכתחלה קאמר כי היכי דתיקו הא דר' יהודה צריה דר' שמעון בן פוי אלציה והאי דלפליגו דיעבד להודיען כמו דר' יוסי: **אלא הא דתניא כו'. מני: לעולם ר' יהודה ב' אפי' לכתחלה מכשיר.** ודמגילה רבי יוסי היא ואפ"י דיעבד נמי פסיל והא דמורס לכתחלה ר' יהודה והא דזכרת המזון דרביה הוא דלמני ר' יהודה משום רבי אלעזר בן עזריה לריך להשמיע לאוזנו והאי לישאל לכתחלה משמע אבל דיעבד יאל: **הספא דאסיס לפי.** דלשמעתין הא פלוגתא דר"מ: **אפי' סימא ר' יהודה.** דלמני בק"ש יאל דיעבד אין לכתחלה לא ומתני' דמגילה לכתחלה היא דפסלה למרש ור' יהודה היא והא דזכרת המזון נמי ר' יהודה היא ודקא קשיא לך הא דר"י צריה דר' שמעון בן פוי מני ר"מ היא דמכשיר לכתחלה: **הלכה כר' יהודה.** דק"ש שלא השמיע לאוזנו יאל: **הוה אמנא.** דר' יהודה לכתחלה נמי אמר והאי דלפליג דיעבד משום דרבי יוסי: **ואין לו תקנה.** אפילו דיעבד: **צשאר מצות.** ככל הצרכות: **ההוא.** הסכת ושמע דרבי תורה כתיב כדלמרי' צפ' הרוחה (לקמן סג): **כתמו עממס על דרבי תורה: ולא דקדק.** שמגמס: **הלכה דרבי שניהם להקל.** הלכה כר' יהודה דלא צעי שמיעה והלכה כר' יוסי דלא צעי דקדוק: **שאול ועוצר רחם.** פסוק הוא צספר משלי שלש הגה לא תשבענה: **רחם מכניס.** הזרע ומויאל: **הולד: שאול.** קצר: **שמכניסין בו בקולי קולות.** של בני ומספד: **וכתבתם.** שמהל כתיבה תמה ושלמיה: **ואפילו לזאות.** שצפרסה כגון וקשרתם וכתבתם לריך לכתוב צתפילין ומזוזות: **דאמר לך מני.** הא דלצטרך ליה קרא לרבות לזאות לכתובה: **רבי יהודה היא.** דשמעינן גבי כתיב ציה וכתבתם אלא וכתב דלמני אלות אין לזאות לא כגון והצביע אותה הכהן ואמר הכהן דתנן (סוטה ד' ז). רבי יהודה אומר כל עצמו אינו כותב אלא יתן ה' אותך לאלה ולשבעה: **משום אלה**

הוא כדאיתא והא כדאיתא. חס לכתחלה וטעה אפילו דיעבד (מיה) יסי'. אלא הא דתני כר' יהודה ואע"פ שהוא לריך לנכך ואין אזני שומעות הכרסה שהוא מויאל מפיו ענין וכו' מה ענין שאול אצל רחם. למה נסמכו הוי אלהי (סנהדרין צב). אף שאול מכניס ומוציא. למיתם הממס (סס). שאול שמכניסין בו בקולי קולות. דכתיב (סס). אף שאול ממנו בקולי קולות. שנאמר יתקע בשופר גדול (סס).

(א) ומגילה יט: ט. (ב) ועינין מתי. יומא סא: יבמות ט. גיעין ט. מיר מו: היריות ט. ועי גיעין טו: ט. א סנהדרין כג, ד (סוטה דף ט. א). (ה) ע"ש בטוטה היטב, ו) [כך הם שלא כמדקן ובשאלות צפ' ואחמקן נמאלס בסדרן, ו) וצטרך ערך פרוש ביאר הענין צוהפן אחר ע"ש, ח) נכר אלפס שלפניו ליתא אלא הך דר"יין של מזכרו בשם הירושלמי אמנם צד"א ש וצטרך סימן סא איתא כל זה וכתב רבי ע"ש ע"כ ה"ר יונה כספר היראה ע"ש.

הגהות הב"ח

(א) ר"ש ד"ה לעולם ר' יהודה היא ואפילו:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה בין כו' וכן לריך כו' ג"כ יהוש':

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש הוסף, ומתניא נמי מתני' סתמא אליבא.

מוסף רש"י

הא כדאיתא והא כדאיתא. חס לכתחלה וטעה אפילו דיעבד (מיה) יסי'. אלא הא דתני כר' יהודה ואע"פ שהוא לריך לנכך ואין אזני שומעות הכרסה שהוא מויאל מפיו ענין וכו' מה ענין שאול אצל רחם. למה נסמכו הוי אלהי (סנהדרין צב). אף שאול מכניס ומוציא. למיתם הממס (סס). שאול שמכניסין בו בקולי קולות. דכתיב (סס). אף שאול ממנו בקולי קולות. שנאמר יתקע בשופר גדול (סס).

רב ניסים גאון

תני ר' (יאשיה) [אושעיא] קמיה דרבא וכתבתם הכל בכתב ואפי' צואות נמי אמר ליה דאמר לך מני ר' יהודה היא דאמר גבי סוטה אלות כותב צואות אינו כותב. עיקר דבריו של ר' יהודה במס' סוטה בפ' היה מביא את מנחתה (דף י"ב) בא לו לכתוב המגילה מאיזה מקום היה כותב ר' יהודה אומר כל עצמו לא היה כותב אלא יתן ה' אותך ובאר המים המאריים וגו' ואינו כותב ואמרה האשה אמן אמן:

הוא. דמשמע מיעוטא הא לא כתיב מיעוטא הוה משמע כולה מלתא מוכתב והכא דליכא מיעוטא למה ליה לרבינויהו מוכתבתם: **בין הדברים.** תיבות המדובקות זו זו אם אינן מפרידן כשהתיבה השניה מתחלת צלות שהתיבה ששלפניה נגמרת הוא קורא אותן שתי אותיות צלות אחת אם אינו מתעסק ליתן ריוח ציניהן כדמפרש רבא: **בפרש שדי.** אם תפרש שדי ותצדיל תיבות של מלכות שמים מלכים צה תשלג בצלמון המורה אשר צה מלכים ימלוכו תשלג ותצנן לך את כל המות: אהלים

